



Øvre Eiker Kommune Kulturminnerådet



Rapport fra Jernverksseminaret 2007

Arrangører: Næs Jernverksmuseum, Larvik Museum, Treschow-Fritzøe AS og Hedrum Historielag
Tid: 31. august – 2. september 2007
Sted: Larvik
Deltakere: Bent Ek

Program/innhold:

Næs Jernverksmuseums årlige seminar var i år lagt til Larvik og fokuserte spesielt på Fritzøe Jernverks historie. Åpning fredag kveld med en omvisning i Barkevik ved Helgeroa, der Fritzøe hadde en av masovnene sine. Deretter var det tre interessante foredrag på Larvik Museum. Øystein Rian snakket om byen og jernverket i grevskapstiden, Petter Øijord viste bilder og fortalte om ovnsplater fra Fritzøe, og Gunnar Molden fortalte om et mislykket forsøk på å innføre en ny teknologi ved verket på 1760-tallet.

På lørdag snakket Otto Authen om Fritzøes historie etter grevskapstiden, mens xxxxxx presenterte dagens Treschow-Fritzøekonsern og planene for å bevare de kulturminnene som er igjen ved Fritzøe som en del av en ny kultur-og teknologipark. Deretter var det omvisning ved Otto Authen på det gamle jernverksområdet. Så fulgte busstur til Hedrum bygdetun, der det var lunsj og foredrag av Tor Bjørvik om Fritzøes anlegg og virksomhet i Hedrum. Bussen fortsatte til Moholt i Siljan, der vi så det imponerende restene av masovnen og kullhuset. Returen til Larvik gikk med båt på Farrisvannet. Tor Bjørvik var guide på hele turen. Om kvelden var det gratis middag, spandert av Treschow-Fritzøe.

Søndag flyttet arrangementet over til Herregården. James Ronald Archer holdt foredrag om de ovnsmodellene som Fritzøe lanserte rundt 1760, og Anne-Hilde Nagel snakket om konflikten mellom xxx Jernverk og de eldre jernverkene med Fritzøe i spissen. Deretter var det omvisning rundt Herregården og den gamle bykjernen, med Aina Aska som guide. Lunsj på Tollerodden, en 1600-talls bygning med rike takdekorasjoner, som var nær ved å bli vedtatt revet så seint som rundt 1990. Siste post på programmet var buss til Fritzøehus og omvisning i parken der, igjen med Otto Authen som guide.

Kommentarer/relevans for Kulturminnerådet:

Interessant og varierte program, med høyt faglig nivå, samtidig som en kunne ha utbytte av det uten å ha særlig forkunnskaper om jernverksdrift. I tilknytning til Jernverksseminarene (dette var det niende i rekken) har det vokst fram et interessant tverrfaglig miljø, som inkluderer historikere, geologer og metallurger, museumsfolk, kunsthistorikere m.m., både profesjonelle krefter og kunnskapsrike amatører. Dette miljøet er spesielt interessant med tanke på planene rundt Hassel Jernverk, og Skotselv Grendeutvalg har visst alt vært i kontakt med Næs Jernverksmuseum og meldt interesse for en ekskursjon dit. Blant seminardeltakerne er det nok mange ressurspersoner som kan bli viktige samarbeidspartnere for Grendeutvalget og Kulturminnerådet. Jeg snakket med flere deltakere som var interessert i å kjøpe den nye boka om Hassel jernverk, og jeg har lovet å formidle kontakt med Grendeutvalget. Dessuten dukket det opp mange spennende perspektiver rundt paralleller og forskjeller mellom Eiker og Larvik-distriktet, som Lange-familiens flytting fra Fritzøe til Fossesholm/Sem, Gyldenløves etablering av grevskapet i en periode da godsoppløsningen på Eiker startet for fullt, konflikten mellom jernverk og trelastnæring, malmtransporten på Eikern og Farrisvannet o.s.v. Helt utenom programmet hadde jeg en prat med Tor Bjørvik om problemer rundt databaseregistrering av arkiver, og vi ble enige om å ta opp dette med NLI/ABMu. Interessant var også bruken av en vest med påmonterte høytalere og mikrofon, som gjorde det mulig å snakke til en forsamling på 60 mennesker utendørs uten å heve stemmen.